

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2023/26
Toplantı Tarihi/Sayısı : 14.9.2023/36
Karar Numarası : 2023/701
Başvuran : Z. D.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Manavgat S Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres :

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, dış dünya ile iletişim hakkı ve tutulma koşulları bağlamında işkence ve kötü muamele yasağına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran başvuru dilekçesinde özetle;

a. Bulunduğu ceza infaz kurumunda tutuklu olmasına rağmen ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının infazına benzer koşullarda tutulduğunu,

b. İdare ve Gözlem Kurulunun kararıyla tek başına bir odada kaldığını, kimseyle sosyal temasının olmadığını,

c. Ailesinin Kuruma uzak bir yerde ikamet etmesi nedeniyle ziyaretine gelemediğini iddia etmekte ve mağduriyetinin giderilmesini talep etmektedir.

3. Muhatap Manavgat S Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan 13/1/2023 tarihli yazılı görüşte özetle;

a. Kurumdaki hükümlü ve tutukluların 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 24'üncü ve 111'inci maddelerine göre oda ve koğuşlara yerleştirildiği,

b. Kurumdaki odaların havalandırma bahçesine sahip olduğu, havalandırma bahçelerinin sabah 8:00'de açıldığı ve akşam gün batımı ile kapatıldığı,

c. Başvuranın 15/12/2022 tarihinde Kuruma nakil olarak geldiği ve üç kişilik ... koğuşuna yerleştirildiği ve İdare ve Gözlem Kurulunun 28/12/2022 tarih ve 2022/... karar sayılı İdare ve Gözlem Kurulu kararı ile üç kişilik odada tek kişi olarak barındırıldığı,

ç. Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 74'üncü maddesi kapsamında başvuranın haftalık on dakika telefonla görüşme yapabildiği,

d. Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik'in 9'uncu maddesi kapsamında başvuranın odasında televizyon ve radyo gibi iletişim araçları bulundurabildiği,

e. Kurumda hükümlü ve tutukluların faydalanmaları amacıyla bir kütüphane bulunduğu, ayrıca hükümlü ve tutukluların Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü ile Kültür ve Turizm Bakanlığı Milli Kütüphane Başkanlığı arasında imzalanan protokol gereğince halk kütüphanelerinden faydalanabildiği, başvuranın henüz böyle bir talebi olmadığı, talebi olması halinde belirtilen imkanlardan faydalanabileceği,

f. Başvuranın iki haftada bir Perşembe günleri 13.00-13.50 saatleri arasında açık spor sahasından faydalanabildiği belirtilmektedir.

4. Başvuran, Muhatap Kurumun cevabi yazısına ilişkin sunduğu görüşte özetle;

a. 5275 sayılı Kanun'da tutukluların tek başına tutulmasına ilişkin bir hüküm olmadığı için içinde bulunduğu koşulların hukuksuz olduğunu,

b. Hakkında verilen İdare ve Gözlem Kurulu kararının keyfi olduğunu,

c. Muhatap Kurumun cevabında belirtilen açık spor sahasından tek başına faydalanabildiğini,

ç. Bu nedenle içinde bulunduğu koşulların işkence ve kötü muamele yasağını ihlal ettiğini iddia etmektedir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde: "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

6. Mezkur Kanun'un 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında; özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

7. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Ön incelemenin yapılması" başlıklı 48'inci maddesine göre; "*(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; a) Kurumun görev alanına girip girmediği, b) Kurumda incelenmekte ve araştırılmakta olan bir başvuruyla sebepleri, konusu ve taraflarının aynı olup olmadığı, c) Kurum tarafından daha önce sonuçlandırılan bir başvuruyla, sebepleri, konusu ve taraflarının aynı olup olmadığı, ç) Yargı organlarında görülmekte olan veya yargı organlarınca karara bağlanmış uyuşmazlıklara ilişkin olup olmadığı, d) Kuruma başvurmadan önce Kanuna aykırı olduğu iddia edilen uygulamanın düzeltilmesinin ilgili taraftan talep edilip edilmediği, e) Belli bir konuyu içerip içermediği, f) Başvuruda bulunması gereken bilgilerin yer alıp almadığı yönlerinden incelenir.*"

8. Mezkur Yönetmelik'in "Gerekçeli kabul edilmezlik" başlıklı 67'nci maddesinde ise; "*Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.*" hükmü haizdir.

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

9. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve

kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

10. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu, İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol (OPCAT) uyarınca ulusal önleme mekanizması görevini üstlenmiştir. 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesiyle; Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumuna İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması görevini yapmak, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek görevleri verilmiştir.

11. 6701 sayılı Kanun'un genel gerekçesinde de bu görev kapsamı; özgürlüklerinden mahrum bırakılan kişilerin alıkonuldukları ceza ve tutukları, kamplar, bakım merkezleri gibi yerlerde işkence ve kötü muamele vakalarının yaşanmaması amacıyla bu yerlere yönelik izleme, inceleme, denetleme, değerlendirme ve raporlama faaliyeti yürüten bir ulusal önleme mekanizmasının oluşturulması ya da mevcut insan hakları kurumlarına bu görevin verilmesini öngören OPCAT'in getirdiği yükümlülüğün bir gereği olarak Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumuna bu sorumluluğun yüklendiği şeklinde açıklanmıştır. 6701 sayılı Kanun ve bu Kanun'un gerekçesine bakıldığında bu sorumluluk; işkence ve kötü muameleyle karşı ulusal önleme mekanizması görevi şeklinde betimlenmiştir.

12. Tüm bu açıklamalarla birlikte Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun ayrımcılık yasağı ile ulusal önleme mekanizması kapsamında işkence ve kötü muamele yasağının ihlaline ilişkin iddialar bakımından başvuru alabileceği sarihtir.

13. Somut olaya bakıldığında; başvuranın dış dünya ile iletişim hakkı ve tutulma koşulları bağlamında işkence ve kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddialarını ihtiva ettiği görülmektedir.

14. Anayasa'nın 17'nci maddesinin üçüncü fıkrasında, kimseye işkence ve eziyet yapılamayacağı, haysiyeti ile bağdaşmayan bir ceza verilemeyeceği ve muameleyle maruz bırakılmayacağı hükmü haizdir.

15. İşkence ve kötü muamele yasağı Anayasa'da olduğu gibi pek çok ulusal ve uluslararası insan hakları metinlerinin en temel hükümlerinden biri olup devletin alıkonulmuş kişilere işkence, kötü muamele, gayriinsani ve küçültücü muamele veya ceza uygulayamayacağını ifade etmektedir. Bu doğrultuda devletlerin negatif ve pozitif yükümlülükleri bulunmaktadır.

16. Devletler işkence ve kötü muameleyle karşı negatif yükümlülükleri kapsamında bireyin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına saygı göstererek kişilere fiziksel ve ruhsal zarar vermemelidir. Bu yükümlülük mutlak nitelikte olup hem Anayasa'da hem de Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde herhangi bir istisnaya sahip değildir.

17. Ceza infaz kurumlarında kötü muamele olarak kabul edilecek hususlar kurum yönetiminin ve görevlilerin kasıtlı davranışlarından, yönetsel hatalardan veya yetersiz imkanlardan kaynaklanarak farklı şekillerde görünebilir. Bu bağlamda ceza infaz kurumunda işkence ve kötü muamele teşkil edebileceği düşünülen davranışların tespitinde kurumdaki yaşamın tüm yönleriyle ele alınması gerekir (Anayasa Mahkemesi (AYM), *Turan Günana*, B. No: 2013/3550, 19/11/2014, para.37).

18. Hükümlülerin ve tutukluların barındığı alanlar, hükümlü ve tutuklulara sunulan aktiviteler ve görevli personelin tutum ve davranışları bu yaşamın önemli bir parçasıdır. Ceza infaz kurumundaki yaşamı oluşturan tüm bu parçaların infazın yöntemi ve infaz sürecindeki davranışların hükümlüleri ve tutukluları özgürlükten mahrum kalmalarının doğal sonucu olan kaçınılmaz elem seviyesinden daha fazla sıkıntılı veya eziyetli bir duruma sokmaması gerekir (AYM, *Turan Günana*, para.39). Buna ek olarak bir tutum ve davranışın işkence ve kötü muamele yasağı kapsamına girebilmesi için asgari eşik düzeyini aşmış olması gerekir. Asgari eşik aşılıp

aşılmadığı somut olaya göre değerlendirilecek olup söz konusu muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile kişinin cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi kriterler bu değerlendirmede önem arz etmektedir (AYM, *Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, para.23).

19. Somut olayda başvuran, terör örgütü üyesi olduğu gerekçesiyle 8/7/2020 tarihinde tutuklanmış, Mardin 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 7/10/2022 tarih ve 2022/... sayılı kararıyla hakkında hapis cezası verilmiştir. Başvuran 15/12/2022 tarihinde asayiş ve güvenlik gerekçesiyle Tarsus T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan yüksek güvenlikli Manavgat S Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna nakledilmiştir. Kurumda İdare ve Gözlem Kurulunun kararıyla bir odada tek başına kaldığını, kimseyle sosyal temasının olmadığını, ailesinin Kuruma uzak bir yerde ikamet etmesi nedeniyle ziyaretine gelemediğini iddia etmektedir.

20. İşkence ve kötü muamele yasağının ihlali pek çok durumdan kaynaklanabileceği kabul edilmekle birlikte, ceza infaz kurumlarında hükümlü ve tutukluların diğer tutuklulardan ayrılmasının tek başına bu yasağın ihlali anlamına gelmeyeceği değerlendirilmektedir. Nitekim AYM, disiplinin sağlanması, güvenlik gerekçesi ya da hükümlü ve tutukluların devam eden soruşturmalarda hile yapmak ya da dışarıdakilerle yeni bir suç işlemek için iş birliği yapmalarını önlemek gibi gerekçelerle bu tür uygulamaların yapılabileceğini belirtmektedir (AYM, *Turan Günana*, para. 43; AYM, *Ahmet Yeter*, B. No: 2014/5100, 16/2/2017, para.39). Bununla birlikte ceza infaz kurumlarında tutulma koşullarının bir bütün olarak gözetilmesi (AYM, *Turan Günana*, para. 38) ve asgari eşğin alıkonulmanın doğal sonucu olan elem seviyesinin üzerinde aşılmış aşılmadığının değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır (AYM, *Raşit Konya*, B. No: 2017/26780, 28/6/2018, para. 50).

21. Başvuranın ceza infaz kurumunda tutulma koşulları yukarıdaki bağlamda incelendiğinde başvuranın 16/12/2022 tarihinde odaya alındığı, bu odanın 19,5 metrekare üst kata, 21 metrekare ortak yaşam alanına, 32,6 metrekare avluya ve 2,6 metrekare banyoya sahip olduğu anlaşılmıştır.

22. Başvuran, İdare ve Gözlem Kurulunun 28/12/2022 tarihli ve 2022/... sayılı kararıyla "diğer tutuklu ve hükümlülere patlayıcı madde imal etme ve yapma konusunda eğitim vermesinin önlenmesi amacıyla" üç kişilik odada tek başına barındırılmaktadır. Odanın avlusunun kapıları sabah sayımı ile açılıp akşam gün batımıyla kapatılmaktadır.

23. Kurumda bulunduğu süre zarfında başvuran Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "Telefonla Görüşme Hakkı" başlıklı 74'üncü maddesinin f bendi uyarınca haftalık 10 dakika telefon görüşmesi yapmakta, odasında kantinden temin edilmek şartıyla televizyon bulundurabilmekte, iki haftada bir Perşembe günleri açık spor sahasından ve talep etmesi halinde Kurumun kütüphanesinden ve psiko-sosyal servisinden faydalanabilmektedir.

24. Tüm bu imkan ve faaliyetler çerçevesinde başvuranın aynı suç grubundan hükümlü ve tutuklularla ayda iki defa spor, bir defa ise sohbet faaliyetinden faydalanabildiği, spor faaliyetlerine üç hükümlü ve tutuklu ile çıktığı Kurumun gönderdiği belgelerden anlaşılmıştır. Buna ek olarak başvuranın ziyaretçileriyle açık ve kapalı görüş yapabildiği, avukatıyla görüşebilme hakkını kullanabildiği görülmüştür. Nitekim, başvuran 30/6/2023 ve 3/7/2023 tarihlerinde ailesi, 15/5/2023 tarihinde ise bildirdiği kişi ile kırk beşer dakika görüşmüştür. Bunun yanı sıra avukatıyla da her ay düzenli olarak görüşebilmektedir.

25. Başvuranın içinde bulunduğu koşullar değerlendirildiğinde, tutulduğu odanın büyüklüğü ve bölümleriyle Avrupa Cezaevi Kurallarına uygun olduğu, İdare ve Gözlem Kurulu kararıyla üç kişilik odada tek başına kalmasının ardından diğer tutuklu ve hükümlülerle belirli aralıklarla iletişim kurabildiği, ailesi ve avukatı ile açık ve kapalı görüş gerçekleştirebildiği, talep etmesi durumunda Kurumun kütüphanesinden ve psiko-sosyal servisinden faydalanabileceği, dolayısıyla dış dünyadan ve diğer tutuklu ve hükümlülerden izole edilmediği anlaşılmaktadır. Bu çerçevede somut olayda başvuranın tek başına kalmasının şikâyet ettiği tutulma koşulları ve süresi bakımından

işkence ve kötü muamele yasağında asgari eşik derecesini aşmadığı ve kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

- A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,
B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,
C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

14/9/2023 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alışan TİRYAKİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŐ
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye